

УДК 929.327.82.008(477)
DOI: 10.46493/2663-2675.32(1).2022.9-15

Дмитро Ткач*

Університет «КРОК»
03113, вул. Табірна, 30–32, м. Київ, Україна

Право-консервативна ідеологія уряду Віктора Орбана – головна причина системного конфлікту ЄС та Угорщини

Анотація. Українсько-російська війна, яка розпочалася 24 лютого 2022 року, прискорила процес набуття Україною членства в Європейському Союзі. За останні місяці Київ вже на крок наблизився до членства в ЄС. Звичайно, шлях до повноправного членства у Євроспільноті довгий та тернистий, але уже сьогодні ми повинні уявляти труднощі та проблеми чекають на Україну, коли вона набуде цього статусу. Тому завдання цього дослідження – вивчення досвіду наших сусідів, які вже з 2004 року знаходяться всередині ЄС та НАТО, – є надзвичайно важливим та актуальним як для внутрішньої, так і для зовнішньої політики України. Метою статті є аналіз досвіду перебування Угорщини в складі Європейського Союзу та проблеми і протиріччя, які виникли між Будапештом і Брюсселем за роки угорського членства. Важливим є і з'ясування причин конфлікту між ЄС і Угорщиною для того, щоб уже сьогодні на прикладі угорських помилок підготувати українське суспільство, владу до запобігання їх повторенню. При написанні даної статті автор користувався наступними методами: структурно-функціональним; конфліктологічної теорії; біхевіоризму; історичним; неформалізованим (традиційним) аналізом документів. У результаті аналізу впливу право-консервативної ідеології уряду В. Орбана на відносини Угорщини з ЄС було встановлено, що саме це є головною причиною виникнення гострих конфліктних ситуацій, які час від часу відбуваються між сторонами. Євросоюз, основною ідеологією якого є лібералізм, абсолютно не сприймає закріпленні у Основному законі Угорщини положення про те, що домінуючою в країні є одна релігія, прерогативу угорської національної меншини, яка проживає за кордоном і вимагає надання їй колективних прав, нетерпимості до одностатевих шлюбів та сумнівів у праві на аборт. Було також з'ясовано, що в Угорщині з 2010 року панує диктатура конституційної більшості в Державних зборах, що дає можливість уряду В. Орбана приймати будь-які закони на підтримку свого курсу, спрямованого на утвердження в країні неліберальної демократії. Підтверджено, що, не зважаючи на гостру критику з боку Брюсселя, політики угорської урядової коаліції, Будапешт і далі проводить свою лінію на посилення державного управління інститутами демократії та реформу державного сектора у бік централізації, повернення до консервативних традицій угорської держави, згортання демократичних принципів правління та посилення авторитарних тенденцій. Все це призвело до застосування до Угорщини з боку ЄС санкцій, зокрема, скорочення фінансування певних програм. Різка критика керівників Євроспільноти дійшла навіть до погроз припинення Угорщиною членства в організації. Подальші дослідження цієї теми є перспективними з урахуванням майбутнього членства України в ЄС. З практичної точки зору дану статтю можуть використати в роботі ті державні установи, які сьогодні працюють над проблематикою інтеграції України до ЄС, а також підрозділам МЗС України, які опікуються подальшим розвитком українсько-угорських стосунків

Ключові слова: Європейський Союз, Угорщина, неліберальна демократія, Основний Закон Угорщини

Вступ

28 лютого 2022 р. Президент Володимир Зеленський підписав заявку на вступ України до Європейського Союзу [1]. 10 квітня 2022 р. Посол Європейського Союзу в Україні Матті Маасікас заявив, що Україна має шанс отримати позитивну відповідь на своє прохання про надання статусу кандидата в члени ЄС вже у червні. 8 квітня Голова Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн під час візиту до Києва передала Президенту України Володимиру Зеленському опитувальник для набуття статусу країни-кандидата на членство в ЄС [2].

10 квітня 2022 р. посол Європейського Союзу в Україні Матті Маасікас заявив, що Україна має шанс отримати позитивну відповідь на прохання про надання статусу кандидата в члени ЄС вже у червні. У той же час заступник голови Офісу президента Ігор Жовква заявив, що вступ України до ЄС станеться у найближчі роки [3].

Ставши членом ЄС, Україна стикнеться із труднощами та проблемами, з якими зіткнулися країни, котрі у 2004 році стали членами Спільноти. Тому вивчити вісімнадцятирічний досвід цих держав є надзвичайно важливим та актуальним завданням для України.

Стаття надійшла: 15.12.2021, Доопрацьовано: 14.01.2022, Схвалено до друку: 15.02.2022

Рекомендоване цитування:

Ткач Д. Право-консервативна ідеологія уряду Віктора Орбана – головна причина системного конфлікту ЄС та Угорщини. *Зовнішні справи*. 2022. Т. 32, № 1. С. 9–15.

*Відповідальний автор

В українській науковій літературі, практично не досліджувалися стосунки, що склалися останніми роками між Угорщиною та ЄС. Угорські вчені А. Віро-Надь [4; 5], Н. Хроновська [6], А. Хетті [7], Є. Пінтер, Т. Пінтер [8], Ф.Д. Чотарі [9], П. Кенде [10], А. Бозокі [11] розглядали цю проблематику саме у той період, що досліджується автором. Однак в українському науковому обігу ці роботи практично не використовувалися.

Метою статті є дослідити вплив право-консервативної ідеології уряду В. Орбана на системний конфлікт ЄС та Угорщини та дослідження проблем і протиріч, які виникли між Будапештом і Брюсселем за роки угорського членства в Євроспільноті. Важливим є і з'ясування того, чи готове українське суспільство беззастережно взяти до виконання «Європейську конвенцію з прав людини і основоположних свобод», «Європейську соціальну хартію», «Європейську Хартію регіональних мов або мов меншин», «Рамкову конвенцію про захист національних меншин», «Хартію фундаментальних прав Європейського союзу» після того, як Україна стане членом ЄС [12, с. 36].

Завданням дослідження є проаналізувати причини, за яких Угорщина, що на початку 90 років стала на шлях демократичних перетворень, з десятих років ХХІ сторіччя перетворилася на країну з неліберальною демократією, у якій панує право-консервативна ідеологія. Прослідкувати, як багатопартійна система, що прийшла на зміну комуністичній однопартійній, знову трансформувалася у диктатуру конституційної більшості в Державних зборах і вже протягом дванадцяти років домінує в державі. Довести, що саме це дає можливість уряду В. Орбана приймати будь-які закони на підтримку свого курсу, спрямованого на утвердження в країні неліберальної демократії. Дослідити сутність моністичності суспільного політичного інтересу, притаманного лише тоталітарним суспільствам, який запанував в Угорщині та підтримується тут силовим впливом держави на суспільство, громадську думку й політичне життя соціуму в цілому. Підтвердити, що, не зважаючи на гостру критику з боку Брюсселя, політики угорської урядової коаліції, Будапешт і далі проводить лінію на посилення державного управління інститутами демократії та реформу державного сектора, спрямовану на централізацію, повернення до консервативних традицій угорської держави, згортання демократичних принципів правління та посилення авторитарних тенденцій. Показати, які санкції застосує до Угорщини ЄС для того, щоб спонукати угорців виконувати вимоги Брюсселя.

Наукова новизна даної статті полягає в тому, що вперше в Україні робиться спроба проаналізувати вигоди конфлікту між ЄС та Угорщиною, при цьому до наукового обігу залучається угорські нормативно-правові акти, які раніше в українській науковій літературі не використовувалися.

Огляд літератури

В українській науковій літературі, практично не досліджувалися стосунки, які склалися останніми роками між Угорщиною та ЄС. Угорський вчений А. Віро-Надь [4] у роботі «Емпіричні дослідження: відносин державної

політики між Угорщиною та Європейським Союзом» досліджує ці стосунки у період з 2004 по 2018 рік. Він прагне дати відповідь на запитання, як позначилось членство в ЄС на державній політиці Угорщини. Особливу увагу він приділив аналізу впливу ЄС на законодавство Угорщини, наскільки уряд Угорщини дотримується рекомендацій Європейської Комісії щодо публічної політики, а також у чому проявляється схожість та відмінність позицій сторін [5].

Угорська вчена-юрист Н. Хроновська у роботі «Відносини права Європейського Союзу та Угорщини» описала, як із 1 травня 2004 року в країні діє законодавство ЄС, підкреслюючи, що право Європейського Союзу також відрізняється, як від міжнародного права, так і від внутрішнього права держав-членів із точки зору його чинності та застосування. Оскільки конституційні норми не забезпечують детального співвідношення між правом Європейського Союзу та правом Угорщини, практика Конституційного Суду не дає чіткої відповіді на всі запитання з цього приводу, але вона більш-менш підтверджує загальну тенденцію суперечності між внутрішнім (неконституційним) законодавством держав-членів Європейського Союзу та законодавством ЄС. Такий конфлікт вирішується Судом Європейського Союзу відповідно до принципу примату права Союзу. У разі можливого конфлікту між конституційною нормою та нормою ЄС ситуація більш диференційована: за прикладом інших конституційних судів держав-членів Конституційний суд Угорщини, схоже, визнає пріоритет лише із застереженнями та обмеженнями [6].

Угорські вчені-економісти Є. Пінтер та Т. Пінтер у своїй роботі «Інтеграція Угорщини до Європейського Союзу – економічний і соціальний підхід» проаналізували найважливіші етапи інтеграції Угорщини до ЄС, відслідкували розвиток зовнішньої торгівлі та входження угорської економіки до єдиного ринку Європейського Союзу, дослідили реальну економічну конвергенцію та трансформацію економічної політики країни. Вчені поставили перед собою завдання перевірити, наскільки Угорщина стала органічною частиною Євросоюзу та чи її членство служить цілісності та подальшому розвитку цієї спільноти. В результаті виконаної наукової розвідки вони зробили висновок про те, що роль ЄС в економічному житті Угорщини є значною з точки зору зовнішньої торгівлі та показників руху капіталу [8].

Угорський вчений-соціолог А. Бозокі у своїй роботі «Перехід від ліберальної демократії. Політична криза в Угорщині» аналізує шлях країни від демократії до авторитаризму. Він стверджує, що неліберальна демократія не такий популярний політичний проєкт, як відносно рідкісна емпірична конфігурація серед гібридних режимів. Це мінливий, відносно менш авторитарний і менш насильницький режим, ніж інші гібридні режими, один із випадків «роздемократизації» колишніх демократичних держав. Суперечливий характер неліберальної демократії також можна пояснити наявністю реальної напруженості між внутрішніми і зовнішніми силами в рамках міжнародних організацій (типу ЄС) [11].

Угорські журналісти Ф.Д. Чотарі та Ч. Коромі

у своїй аналітичній статті «Орбан більш ніж двадцять років говорить, що є життя і поза ЄС» детально аналізують інформацію, яка не так давно з'явилася в угорських ЗМІ про можливий вихід Угорщини із ЄС. При цьому підкреслюється, що зусилля уряду В. Орбана посилити східний напрям співробітництва, а саме стосунки з Росією, Китаєм та іншими країнами регіону безумовно спрямовані на пошуки альтернативного шляху розвитку зовнішньоекономічних зв'язків Угорщини [9].

У цілому потрібно відмітити, що угорські вчені, юристи, політологи, економісти, журналісти присвячують багато своїх досліджень темі взаємовідносин Угорщини та ЄС, прагнуть з'ясувати, у чому причина конфлікту між сторонами, який поглиблюється рік у рік.

Матеріали та методи

Під час написання цієї статті автор використовував структурно-функціональний метод, який базується на розумінні суспільства як системи інтегрованих елементів, що прагне до стабільності на основі вибору певної системи цінностей. Стан функціонування політичної системи, а також тенденції її розвитку можна визначити виходячи з аналізу цінностей. У першу чергу, цей метод використовувався при аналізі причин електорального успіху урядової коаліції на чолі з «Фідес – Угорський громадянський союз» упродовж чотирьох виборчих циклів до Державних зборів Угорщини. Показано, що у свідомості переважної більшості населення домінують право-консервативні цінності на кшталт несприйняття ліберальної ідеології, ствердження в країні домінуючої однієї релігії, прерогативи угорської національної меншини, яка проживає за кордоном, надання їй колективних прав, нетерпимості до одностатевих шлюбів, сумнівів у праві на аборт. Саме це створило умови для перемоги урядової коаліції на чолі з В. Орбаном протягом дванадцяти останніх років.

Також був використаний метод конфліктологічної теорії, який зводиться до розуміння, конфлікту між окремою національною державою, у даному випадку Угорщиною, та наднаціональною інституцією – ЄС. Протиріччя, які тут виникли, пов'язані з тим, що Будапешт при вступі до цієї організації, хоч взяв на себе зобов'язання передати Брюсселю частину своїх владних повноважень, на практиці не зміг це зробити. У першу чергу, це сталося через розбіжності в угорській право-консервативній ідеології В. Орбана та лібералізму, який сповідує ЄС. У результаті в Угорщині реформа державного сектора, спрямована на посилення централізації, повернення до консервативних традицій угорської держави, згортання демократичних принципів правління та посилення авторитарних тенденцій викликають повне несприйняття у Євроспільноті. Отже, політика «орбанізації» викликала і викликає гострі протиріччя між Угорщиною та ЄС, що за певних умов може привести до виключення країни із Євроспільноти.

Наступним методом, який був застосований у дослідженні, є метод біхевіоризму, що передбачає дослідження реальної поведінки суб'єктів політики при виконанні ними державних функцій. І дійсно, роль суб'єктивного чинника, а саме роль Прем'єр-міністра,

в Угорщині має ключове значення. Ті рішення, які приймалися главою уряду, значною мірою залежали від його суб'єктивного бачення тих чи інших проблем та, у свою чергу, залежали від психологічних рис керівника держави. Тому вивчення особистих рис лідера країни й їхній вплив на здійснення внутрішнього та зовнішньополітичного курсу нам уявляється корисним і актуальним для того, щоб зрозуміти, у чому причина конфлікту між Угорщиною та ЄС.

У даній статті також використовується історичний метод, який вимагає вивчення політичних явищ у їх послідовній тимчасовій зміні, виявлення зв'язку їх минулого, сьогодення і майбутнього та ін. Саме такий його різновид, як особливий метод кейс-стаді (case studies) – ситуаційні дослідження. В даному випадку підкреслюється необхідність зупинити увагу на окремій події, яка відбулася в певному місці і в певний час, з метою проаналізувати, яким чином вона вплинула на політику угорської держави на сучасному етапі. Мова йде про Тріанонський мирний договір між союзними державами Антанти у Першій світовій війні та Королівством Угорщина (1920 р.), у результаті якого дві третини території країни відійшли сусіднім країнам, а населення зменшилося з 15 мільйонів до 10. Посттріанонський синдром має суттєвий вплив на внутрішню та зовнішню політику сьогоденної Угорщини.

Також у статті було використано неформалізований (традиційний) метод аналізу документів. Він передбачає тлумачення документів, у даному випадку Основного закону Угорщини, який вступив в силу 1 січня 2012 року, з'ясування основних думок та ідей конкретного тексту через усвідомлення, інтерпретацію, узагальнення змісту та логічне обґрунтування певних висновків. Саме поява цього документа викликала гостру критику з боку керівництва Європейського Союзу та провідних держав Євроспільноти. Окремі його положення йдуть у розріз із ліберальною політикою ЄС, відверто ігнорують вимоги європейського законодавства. Це стосується і низки законодавчих актів, які прийняли Державні збори Угорщини після набуття чинності Основного закону.

Результати та обговорення

В Угорщині четвертий термін поспіль на парламентських виборах перемагає коаліція «Фідес – УГС» та Християнсько-демократична народна партія з результатом більшості у дві третини депутатів. Це дозволило парламентській більшості ухвалити будь-які закони і навіть затвердити нову Конституцію. То чому ця право-консервативна коаліція має таку потужну підтримку угорського населення? Відповідь на це питання варто шукати в червні 1920 року, коли було укладено Тріанонський мирний договір між союзними державами Антанти у Першій світовій війні та Королівством Угорщина, в результаті якого дві третини території країни відійшли сусіднім країнам, а населення зменшилося з 15 мільйонів до 10.

Першому Прем'єр-міністру демократичної Угорщини Йозефу Анталу належать слова, що біль Тріанона стукає в серця кожного угорця. І це дійсно так. Посттріанонський больовий синдром і сьогодні присутній

у свідомості угорської нації. Ним уміло користується Прем'єр-міністр країни В. Орбан і тому вже 12 років знаходиться при владі. Хоч Угорщина на офіційному рівні не заявляє територіальні претензії сусіднім країнам, але уряд В. Орбана досить активно працює над тим, щоб зберегти в угорських спільнотах за кордоном національну ідентичність: рідну мову, культуру, національні традиції.

Із 2004 року Угорщина є членом ЄС. Вступаючи у цю Спільноту, угорці зобов'язалися частину свого суверенітету передати Брюсселю, жити за законами Євроунії. Але ці засадничі нормативно-правові документи, як правило, не відповідають право-консервативній ідеології правлячої коаліції. Саме у цьому криється причина тих скандалів, які час від часу виникають у стосунках Угорщини з ЄС.

11 червня 2010 року депутати Державних зборів Андраш Чер-Палковіч та Антал Роган подали до Державних зборів проєкт Закону про свободу преси та захист медіаконтенту, який отримав назву медіаконституція. Закон був ухвалений Державними зборами 2 листопада 2010 р. та замінив Закон про пресу, який діяв із 1986 р. [13]. Він визначив поняття «медіаслужба», механізми відстеження та пошуку медіасервісів, діяльності лінійного аудіального медіасервісу, термінів «медіаконтент» та «контент-провайдер». Дане законодавство поширилося на весь медіаконтент, у тому числі й на Інтернет.

22 липня 2010 року Державні збори ухвалили Закон, що регулює діяльність засобів масової інформації та комунікації, згідно з яким Національне радіо та телебачення і Національний орган зв'язку були перетворені на Національне відомство засобів масової інформації та комунікацій (НВЗМІК). НВЗМІК є автономним органом державного управління, який бере участь у керуванні сферою комунікацій та здійсненні державної політики у цій царині. Цю урядову інституцію очолила наближена до Прем'єр-міністра Віктора Орбана особа – Моніка Караш.

Найбільший медіадослідник Угорщини П. Байомі-Лазар вважає, що влада сьогодні може безпосередньо впливати на контент ЗМІ. Крім того, його занепокоєння викликає і неточність низки визначень Закону, що дозволяє по-різному його трактувати [14].

Наглядовий та керуючий урядовий орган, який опікується ЗМІ, також отримав право стягувати колосальні штрафи (доходять до \$ 900 000 для радіо і телебачення) з засобів масової інформації за «незбалансоване висвітлення подій».

Ці два Закони, про які йшла мова вище, викликали різку критику в Європейському Союзі, всі великі європейські періодичні видання вкрай суворо висловилися про них, вживаючи серед інших і такі визначення, як «шовіністичний». Із моменту прийняття Закону своє занепокоєння висловили всі найбільші міжнародні інститути – ООН, Рада Європи, ОБСЄ. Ці нові Закони, які набули чинності 1 січня 2011 року, призвели до повного контролю ЗМІ Угорщини з боку уряду, а це, у свою чергу, призвело зниження ваги демократичних цінностей та авторитету Євросоюзу.

18 квітня 2011 року Державні збори 262 голосами представників коаліційної більшості ухвалили новий Основний Закон країни. 25 квітня 2011 року Президент республіки Пал Шмідт підписав цей документ (який офіційно дістав назву Основного Закону Угорщини), що згідно з п. 1 Заключних положень набув чинності 1 січня 2012 року. Низка положень цього документа вступала в протиріччя з ліберальними основами Європейського Союзу. Він розпочинається із Національного Кредо, у якому сказано про те, що визнається роль християнства у збереженні нації. У Статті D говориться про те, що Угорщина, з урахуванням єдності всієї угорської нації, відповідає за долю угорців, які живуть за її межами, сприяє збереженню та розвитку їх спільнот, підтримує їхні прагнення, спрямовані на збереження угорського ідентитету, здійснення індивідуальних та колективних прав, створення громадських органів самоврядування, благополуччя на батьківщині, а також сприяє їх співпраці один з одним та з Угорщиною. У Статті L сказано про те, що Угорщина захищає інститут шлюбу як добровільно встановлені подружні відносини між чоловіком та жінкою, а також сім'ю, як основу збереження нації. У Статті II право на захист життя з моменту зачаття [15].

Саме ці положення Основного Закону Угорщини, які закріплювали:

- переважне положення однієї з релігій;
- прерогативу угорської національної меншини, яка проживає за кордоном, із наданням їй колективних прав;
- нетерпимості до одностатевих шлюбів;
- сумніви у праві на аборт;
- встановлення контролю з боку уряду за Центробанком;
- посилення повноважень уряду під час призначення суддів Конституційного суду Угорщини;
- викликали гостру критику з боку Брюсселя.

Новий Основний Закон суттєво збільшив роль держави у житті угорського суспільства, дозволив створити цілу низку конституційних законів, до яких можна віднести наступні законодавчі акти: «Про Угорський національний банк» [16], «Про організацію та здійснення правосуддя» [17] та ін. Ці закони отримали статусу конституційних, що практично унеможливило переімени при зміні розкладу політичних сил у Державних зборах, тому що для скасування цих положень в Основному Законі потрібно дві третини голосів.

Проведені реформи значно скоротили повноваження Конституційного суду (КС), який сьогодні має право скасовувати або домагатися перегляду Основного закону чи поправок до нього лише з точки зору відповідності процедурним нормам процесів їх створення, ухвалення та оприлюднення. Щодо змісту цього документа, то ця функція вилучена зі сфери компетенції КС [15]. У той же час за КС залишилося право вето щодо законів про бюджет та податки, але з обмовкою, якщо вони порушують право на життя та людську гідність, право на захист персональних даних, свободу думки, совісті та релігії [15]. Нова Конституція не забезпечує

континуїтету і 20-річна судова практика КС, яка спиралася на попередню Конституцію, більше не може бути використана як прецедент: «Рішення КС, прийняті до набуття чинності новою Конституцією, втрачають свою силу. Ця норма не стосується наслідків, викликаних цими рішеннями» [15]. Згідно з Основним законом та іншими законодавчими актами, вік виходу на пенсію працівників юстиції був знижений із 70 до 62 років [18]. Це норма була направлена на те, щоб змінити голів Конституційного та Верховного судів, Національної ради юстиції, а також суттєво замінити суддівський склад цих інститутів, за рахунок представників чинної влади.

Відразу після вступу у дію Конституції Євросоюз робив спроби переконати Будапешт у зміні тих її положень, які вступали у протиріччя із законодавством Спільноти. З цією метою були здійснені неодноразові візити до столиці Угорщини канцлера Німеччини Ангели Меркель (2005–2021), керівника Єврокомісії Жозе Мануел Баррозо. В. Орбан пішов на частину поступок, але головні положення, про які вже йшла мова вище, залишилися в силі.

Екс-президент Угорщини та в минулому голова Конституційного суду Ласло Шойом у березні 2013 року звернувся до Президента Адера з проханням накласти вето на ухвалені урядовою більшістю у парламенті нововведення та перерахував основні пункти конституційної реформи, здійсненої в Угорщині на той момент:

- визнані недійсними всі ухвали Конституційного суду, прийняті до набуття чинності 1 січня 2012 року нової Конституції Угорщини;
- Конституційному суду дозволено розглядати питання, що ґрунтуються лише на формальних процедурних аспектах, а не за їх дійсним змістом;
- брати участь у виборчій кампанії, висвітлювати її мають право лише громадські засоби масової інформації;
- обмежувати свободу слова під приводом порушення людської гідності і, якщо вона завдає шкоди у широкому розумінні «гідності угорської нації»;
- статус церковної організації надають Державні збори Угорщини конституційною більшістю;
- сім'єю вважається виключно шлюб між чоловіком та жінкою;
- закон може вимагати, щоб випускники ВНЗ, які здобули освіту за підтримки держави, протягом деякого часу після закінчення ВНЗ працювали в Угорщині;
- управління вищими навчальними закладами контролюється державою;
- влада зможе заборонити бродяжництво у низці громадських місць, але безхатченки не можуть переслідуватися за відсутність постійного місця проживання [10].

Звичайно, Президент Угорщини Янош Адер, ставленик Фідес, відхилив ці пропозиції.

З того часу протиріччя між Будапештом в Брюсселі тільки загострювалися. Особлива тема – ставлення уряду В. Орбана до проблеми біженців. У 2015 році угорці у категоричній формі відмовилися приймати біженців і навіть оточили кордони Угорщини колючим дротом. Більш того, в листопаді 2021 року Орбан запропонував мігрантам і біженцям відкрити коридори до Європи

через його країну, «якщо Захід того забажає» [19]. 15 червня 2021 р. Державні збори Угорщини ухвалили Закон, в якому йдеться про те, що педагогічна діяльність, пов'язана з сексуальністю, не повинна сприяти зміні статі або гомосексуалізму. До того ж держава має захищати право дитини на гендерну ідентичність при народженні. Закон забороняє доступ до порнографічних матеріалів особам молодше 18 років, а також особам, які пропагують зміну статі при народженні та гомосексуальність. У зв'язку з цим, Президентка Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн попередила Угорщину, що вона має скасувати дискримінаційний закон, інакше їй загрожують серйозні санкції. Закони, внесені Орбаном, різко критикували й інші лідери ЄС на саміті в липні 2021 року. Прем'єр-міністр Нідерландів Марк Рютте закликав Будапешт поважати цінності толерантності ЄС або вийти з блоку. Реагуючи на цю критику, В. Орбан ініціював проведення в країні референдуму про «захист дітей від ЛГБТ-ідеології», який відбувся 3 квітня 2022 року.

Угорщина уже сьогодні активно шукає альтернативу співпраці з ЄС та пішла на зміцнення стосунків із Росією, Китаєм та Туреччиною. Чого варта лише відмова Угорщини від транзиту російського газу через Україну. Виступи Орбана проти антиросійських санкцій, а також його заяви про те, що Угорщина не планує допомагати Україні зброєю та не дозволить транзит військової допомоги від інших союзників через свою територію, посилили недовіру щодо нього серед більшості країн Євроспільноти.

Такі дії Будапешта викликають гостру критику з боку керівництва провідних держав ЄС та й самого керівництва Співдружності. На початку вересня 2021 року у Євросоюзі було прийнято рішення не виділяти гроші Угорщині на відновлення економіки після COVID-19, а це 7,2 млрд. євро. За оцінкою ЄС, Будапешт не дотримується загальноєвропейських принципів і підриває ідею верховенства закону.

У самій Угорщині вже звучать заклики вийти із ЄС. Так угорська проурядова газета Magyar Nemzet у своїй статті «Настав час поговорити про Huxit (Hungarn Exit – за аналогією з Brexit) – вихід Угорщини з Євросоюзу» написала: «Зараз ми повинні, нарешті, серйозно подумати про наш можливий вихід із союзу держав, який спливає кров'ю, маючи тисячі ран, але при цьому демонструє імперські симптоми і поводить зневажливо та зрозуміло зі своїми країнами-членами у Східній та Центральній Європі».

У невеликій за обсягом статті досить важко висвітлити таку складну та проблематичну тему як трансформація угорської держави від тоталітарної до демократичної, і від демократичної до авторитарно-популістської з певними елементами диктатури, щоб запобігти конфліктам на ідеологічному підґрунті всередині Євроспільноти. Окрім цього, потребують детального аналізу подальші кроки уряду В. Орбана, які можуть викликати несприйняття у Брюсселі, і того, до якої межі Євроунія готова терпіти некоректну поведінку Будапешта.

Висновки

Підсумовуючи вищенаведене, можна стверджувати, що політичний курс В. Орбана спрямований на збереження право-консервативних принципів, як всередині країни, так і за її межами, не відповідає ліберальній ідеології, яка панує в ЄС. Відмова Будапешта слідувати рекомендаціям офіційного Брюсселя, посилення державного управління інститутами демократії та реформа державного сектора, спрямована на централізацію, повернення до консервативних традицій угорської держави, згортання демократичних принципів правління та посилення авторитарних тенденцій викликають повне несприйняття у Євроспільноті. Чи приведе це до виключення Угорщини з ЄС – покаже час, але одне зрозуміло – провідні Європейські країни не дадуть В. Орбану впровадити політику «організації» у діяльність цієї регіональної організації.

В Україні за часів президентства П.О. Порошенка на конституційному рівні було закріплено прагнення України стати членом НАТО та ЄС. Ці новації палко підтримали політичні сили, які розділяють право-консервативну ідеологію, не розуміючи, що із вступом до цієї регіональної організації державі доведеться частину свого суверенітету передати Брюсселю. А це означає розділяти ліберальні цінності, які панують у Європейському Союзі – це і терпимість до будь-якої релігії, це і повага до прав національних меншин, це і толерантність до сексуальних меншин тощо.

У разі, якщо Україна не буде щиро сповідувати згадані визнані Європою моральні постулати, на неї чекає доля вигнання і навіть припинення членства в Спільноті.

Список використаних джерел

- [1] Україна офіційно спрямувала у Брюссель заявку на членство в ЄС. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/02/28/682990/>.
- [2] Маасікас М. Україна може отримати статус кандидата на вступ в ЄС вже у червні. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3453905-ukraina-moze-otrimati-status-kandidata-na-vstup-v-es-vze-u-cervni-maasikas.html>.
- [3] Жовква І. Україна вступить в ЄС найближчими роками. URL: <https://zn.ua/ukr/POLITICS/ukrajina-vstupit-v-jes-najblizhchimi-rokami-ihor-zhovkva.html>.
- [4] Bíró-Nagy A. Empirikus alapokon: Magyarország és az Európai Unió közpolitikai kapcsolata. URL: <https://politikatudomany.tk.hu/blog/2021/07/magyarorszag-eu-kozpolitikai-kapcsolat>.
- [5] Bíró-Nagy A. 15 év után. Az Európai Unió és a magyar társadalom. URL: https://www.policysolutions.hu/hu/hirek/486/15evutan_kiadvany.
- [6] Chronowski N. Az Európai Unió jogának viszonya a magyar joggal. URL: <https://ijoten.hu/szocikk/az-europai-unio-joganak-viszonya-a-magyar-joggal>.
- [7] Hettyey A. "A magyar pozíció teljes körű érvényesítésére nincs esély": Magyarország európai uniós csatlakozási tárgyalásai és a német külpolitika. URL: <http://real.mtak.hu/64338/1/ksz%-20orb%C3%A1n.pdf>.
- [8] Pintér É., Pintér T. Magyarország integrációja az Európai Unióba – gazdasági és társadalmi megközelítés. URL: https://kozszov.org.hu/dokumentumok/UMK_2018/kulonszam/-01_Magyar_o_integracioja.pdf.
- [9] Csátári F.D., Körömi C. Orbán több mint húsz éve mondja, hogy van élet az EU-n kívül is. URL: <https://telex.hu/belfold/2021/08/17/huxit-eu-magyarorszag-kilepes-orban-viktor>.
- [10] Kende P. Magyarország és az EU csatlakozás URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/328820588.pdf>.
- [11] Bozók A. The transition from liberal democracy: The political crisis in Hungary. *Mediations*. 2013. Vol. 26, No. 1-2. P. 29–52.
- [12] Амельченко Н.А. Цінності об'єднаної Європи. Київ: ГО «Лабораторія законодавчих ініціатив», 2013. 45 с.
- [13] Törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól. URL: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000104.TV>.
- [14] Bajomi-Lázár P. A patrónusi-kliensi médiarendszer Magyarország 2010–2018. Budapest: Napvilág Kiadó, 2020. 218 p.
- [15] The fundamental law of Hungary. URL: https://hunconcourt.hu/uploads/sites/3/2021/01/-thefundamentallawofhungary_20201223_fin.pdf.
- [16] 2013. évi CXXXIX. törvény a Magyar Nemzeti Bankról*. URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300139.tv>.
- [17] 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról*. URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100161.tv>.
- [18] Törvény az egyes igazságügyi jogviszonyokban alkalmazandó felső korhatárral kapcsolatos törvénymódosításokról. URL: <http://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=a1300020.TV>.
- [19] «Якщо вам це потрібно»: Орбан запропонував біженцям коридор до ЄС через Угорщину. URL: <https://tsn.ua/svit/yakscho-zahid-cogo-hoche-orban-zaproponuvav-bizhencyam-koridor-u-yes-cherez-ugorschinu-1902991.html>.

References

- [1] Ukraine has officially sent its application for EU membership to Brussels. (2022). Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/news/2022/02/28/682990/>.
- [2] Maasikas, M. (2022). *Ukraine can get the status of a candidate for EU membership in June*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3453905-ukraina-moze-otrimati-status-kandidata-na-vstup-v-es-vze-u-cervni-maasikas.html>.
- [3] Zhovkva, I. (2022). *Ukraine will join the EU in coming years*. Retrieved from <https://zn.ua/ukr/POLITICS/ukrajina-vstupit-v-jes-najblizhchimi-rokami-ihor-zhovkva.html>.

- [4] Bíró-Nagy, A. (2021). *Empirical analysis: State and political relations between Hungary and the European Union*. Retrieved from <https://politikatudomany.tk.hu/blog/2021/07/magyarorszag-eu-kozpolitikai-kapcsolat>.
- [5] Bíró-Nagy, A. (2019). *After 15 years. The European Union and Hungarian society*. Retrieved from https://www.policysolutions.hu/hu/hirek/486/15evutan_kiadvany.
- [6] Chronowski, N. (2019). *Legal relations between the European Union and Hungary*. Retrieved from <https://ijoten.hu/szocikk/az-europai-unio-joganak-viszonya-a-magyar-joggal>.
- [7] Hettyey, A. (2017). *No chance to fully defend Hungary's position": Negotiations on Hungary's accession to the EU and foreign policy of Germany*. Retrieved from <http://real.mtak.hu/64338/1/ksz%20orb%C3%A1n.pdf>.
- [8] Pintér, É., & Pintér, T. (2018). Integration of Hungary into the European Union – economic and social approach. Retrieved from https://kozszov.org.hu/dokumentumok/UMK_2018/kulonszam/01_Magyar_o_integracioja.pdf.
- [9] Csátsári, F.D., & Körömi, C. (2021). *Orban has been claiming for more than 20 years that there is life outside the EU*. Retrieved from <https://telex.hu/belfold/2021/08/17/huxit-eu-magyarorszag-kilepes-orban-viktor>.
- [10] Kende, P. (2022). *Hungary and EU accession*. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/328820588.pdf>.
- [11] Bozóki, A. (2013). The transition from liberal democracy: The political crisis in Hungary. *Mediations*, 26(1-2), 29-52.
- [12] Amelchenko, N.A. (2013). Values of united Europe. Kyiv: NGO "Laboratory of Legislative Initiatives".
- [13] Law on Freedom of the Press and Basic Rules of Media Content (2010). Retrieved from <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000104.TV>.
- [14] Bajomi-Lazar, P. (2020). *The patron-client media system Hungary 2010-2018*. Budapest: Napvilág Kiadó.
- [15] The fundamental law of Hungary. Retrived from https://hunconcourt.hu/uploads/sites/-3/2021/01/thefundamentallawofhungary_20201223_fin.pdf.
- [16] 2013. évi CXXXIX. törvény a Magyar Nemzeti Bankról*. Retrived from <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300139.tv>.
- [17] 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról*. Retrived from <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100161.tv>.
- [18] Act on amendments to the upper age limits applicable in certain judicial relationships. (2013). Retrieved from <http://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=a1300020.TV>.
- [19] "If you need it": Orban offered refugees a corridor to the EU via Hungary. (2021). Retrieved from <https://tsn.ua/svit/yakscho-zahid-cogo-hoche-orban-zaproponuvav-bizhencyam-koridor-u-yes-cherez-ugorschinu-1902991.html>.

Dmytro Tkach

KROK University

03113, 30-32 Tabirna Str., Kyiv, Ukraine

Law-Conservative Ideology of Orban's Government the Main Reason for the Systemic Conflict between the EU and Hungary

Abstract. The Ukrainian-Russian war, which began on February 24, 2022, accelerated Ukraine's process of becoming a member of the European Union. In recent months Kyiv approached one step closer to the EU membership. Of course, the path to full membership into the European Community is long and thorny. But today we must be aware of what difficulties and problems await Ukraine when it acquires this status. Therefore, the task of studying the experience of our neighbours, who have been within the EU and NATO since 2004, is extremely important and relevant for both domestic and foreign policy of Ukraine. The aim of the article is to analyze the experience of Hungary within the European Union and the problems and contradictions that have arisen between Budapest and Brussels during the years of Hungarian membership. It is also important to find out the causes of the conflict between the EU and Hungary in order to prepare the Ukrainian society and the government already today to prevent the recurrence of Hungarian mistakes. As a result of the analysis in this article of the influence of the right-wing conservative ideology of Viktor Orban's government on Hungary's relations with the EU, it was found, that this is the main cause of acute conflicts that arise from time to time between the parties. The European Union, whose main ideology is liberalism, absolutely does not accept the enshrinement in the Hungarian Fundamental Law that one religion is dominant in the country, the prerogative of the Hungarian national minority living abroad to demand collective rights, intolerance of same-sex marriages and doubts about the rights on abortion. It was also found that Hungary has had a dictatorship of the constitutional majority in the National Assembly since 2010, which allows Viktor Orban's government to pass any laws in support of his course to establish illiberal democracy in the country. It is confirmed that despite sharp criticism from Brussels of the Hungarian government coalition's policy, Budapest continues to pursue its policy of strengthening the governance of democracy and public sector reform towards centralization, returning to the conservative traditions of the Hungarian state, curtailing democratic governance and strengthening authoritarian trends. All this has led to the imposition of the EU sanctions on Hungary in the form of cuts in funding for certain programs, sharp criticism of the EU leaders, and even threats to terminate membership in the organization. The author used the following methods preparing the article: structural and functional; conflict theory; behaviorism; historical; informal (traditional) document analysis. Further research on this topic is promising due to Ukraine's future membership in the EU. From a practical point of view, this article can be used in the activities of those government agencies that are currently working on Ukraine's European integration into the EU, as well as units of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, which take care of further development of Ukrainian-Hungarian relations

Keywords: the European Union, Hungary, illiberal democracy, the Fundamental Law of Hungary